

WŁADYSŁAW TATARKIEWICZ

HISTORIA FILOZOFII

TOM PIERWSZY

FILOZOFIA STAROŻYTNA I ŚREDNIOWIECZNA



WARSZAWA 1997
WYDAWNICTWO NAUKOWE PWN

SPIS RZECZY

Przedmowa do szóstego wydania	7
Przedmowa do ósmego wydania	9
Posłowie do pierwszego wydania	10
Filozofia i jej działy	13
Filozofia europejska i jej okresy	15

CZĘŚĆ PIERWSZA: FILOZOFIA STAROŻYTNA

Poprzednicy filozofów	19
---------------------------------	----

PIERWSZY OKRES FILOZOFII STAROŻYTNEJ	22
--	----

Tales i początek filozofii	23
--------------------------------------	----

• Jońscy filozofowie przyrody (Anaksymander i Anaksymenes)	26
--	----

• Heraklit	30
----------------------	----

• Parmenides i szkoła elejska.	33
--	----

Poprzednik: Ksenofanes 33. — Szkoła: Melissos 37. — Zenon z Elei 37. — Gorgiasz 39. — Szkoła megarejska 39.

Empedokles	40
----------------------	----

Anaksagoras	43
-----------------------	----

Demokryt i atomiści	47
-------------------------------	----

→ Pitagorejczycy	53
----------------------------	----

Zestawienia	61
-----------------------	----

Zagadnienia filozofii w pierwszym jej okresie 61. — Pojęcia i terminy 62. — Bilans okresu 62. — Chronologia 63. — Wydarzenia współczesne 63. — Kwestie sporne 63.

DRUGI OKRES FILOZOFII STAROŻYTNEJ	65
---	----

• Protagoras i sofisci	66
----------------------------------	----

• Sokrates	72
----------------------	----

Uczniowie sofistów i Sokratesa	78
--	----

Cynicy 78. — Cyrenaicy 80.

✓ •Platon	82
Nauka o ideach 86. — Nauka o duszy 89. — Nauka o przyrodzie 92. — Nauka o poznaniu 94. — Etyka 98. — Estetyka 101. — Szkoła Platona 102.	
✓ •Arystoteles	104
Logika 108. — Filozofia teoretyczna 110. — Filozofia praktyczna 118. — Następcy Arystotelesa 120.	
Zestawienia	122
Zagadnienia filozofii drugiego okresu 122. — Pojęcia i terminy 123. — Bilans okresu 124. — Chronologia 125. — Wydarzenia współczesne 125. — Kwestie sporne 125.	
TRZECI OKRES FILOZOFII STAROŻYTNEJ	127
Stoicy	128
Fizyka 129. — Etyka 132. — Logika 135.	
Epikur i epikurejczycy	138
Etyka 139. — Fizyka 141. — Logika 143.	
•Sceptycy	146
Koniec filozofii hellenistycznej	153
Eklektyzm 153. — Filozofia w Rzymie 154. — Nauka w Aleksandrii 155.	
Zestawienia	156
Zagadnienia okresu hellenistycznego 156. — Pojęcia i terminy 156. — Bilans okresu 157. — Chronologia 157. — Wydarzenia współczesne 158. — Kwestie sporne 158.	
OKRES KOŃCOWY FILOZOFII STAROŻYTNEJ	159
Filon	161
Plotyn i neoplatonicy	165
Zamknięcie: starożytny pogląd na świat	171
FILOZOFIA CHRZEŚCIJAŃSKA (W OKRESIE POPRZEDZAJĄCYM ŚREDNIOWIECZE)	173
Patrystyka	174
Gnostycy	176
Apologeci Wschodu	179
Orygenes	183
Opozycja przeciw Orygenesowi i jego wpływ: dzieje nauki o Logosie 186.	
Grzegorz Nyseńczyk	188
Tertulian	190
Św. Augustyn	193
Teoria poznania 194. — Teocentryczna metafizyka 197. — Heteronomiczna etyka 200.	
Koniec patrystyki	203
Wschód 203. — Zachód 204.	
Zestawienia	205
Zagadnienia filozofii wieków I—V 205. — Pojęcia i terminy 207. — Chronologia 207. — Wydarzenia współczesne 207.	

CZĘŚĆ DRUGA: FILOZOFIA ŚREDNIOWIECZNA

PIERWSZY OKRES FILOZOFII ŚREDNIOWIECZNEJ	212
Eriugena i prąd panteistyczny	216
Św. Anzelm i początki scholastyki	220
Św. Bernard i początki mistyki średniowiecznej	225
Hugon od św. Wiktora i synteza scholastyki i mistyki	228
Abelard i spór o uniwersalia	231
Szkoła w Chartres. Humanizm wczesnego średniowiecza	238
Filozofowie arabscy	241
Perypatetycy arabscy 243. — Mottekalemini 245. — Mistycy sceptyczni 246. — Przecho-	
wanie filozofii arabskiej przez Żydów 246. — Wpływ filozofii arabskiej na chrześcijańską 247.	
Zestawienia	248
Zagadnienia wczesnego średniowiecza 248. — Pojęcia i terminy 249. — Chronologia 250. —	
Wydarzenia współczesne 250. — Kwestie sporne 251.	
DRUGI OKRES FILOZOFII ŚREDNIOWIECZNEJ	252
Arystotelicy i awerroiści	257
Św. Bonawentura i augustyniści XIII wieku	261
Roger Bacon i empiryzm średniowieczny	267
Św. Tomasz z Akwinu	270
Poprzednik: Albert Wielki 271.	
Duns Szkot	282
Zestawienia	286
Zagadnienia filozoficzne XIII wieku 286. — Pojęcia i terminy 288. — Chronologia 289. —	
Wydarzenia współczesne 289. — Kwestie sporne 290.	
KOŃCOWY OKRES FILOZOFII ŚREDNIOWIECZNEJ	291
Ockham i krytycyzm średniowieczny	293
Eckhart i mistycyzm XIV w.	307
Filozofia scholastyczna w Polsce	309
Okres wcześniejszy: Witelo 309. — Okres późniejszy 310.	
Zestawienia	313
Zagadnienia późnego średniowiecza 313. — Pojęcia i terminy 314. — Bilans epoki 314. —	
Chronologia 315. — Wydarzenia współczesne 315. — Kwestie sporne 315.	
Bibliografia	316
Spis ilustracji	383